

Takšna bo gora v ozadju, ko bo postala spomenik

videti, saj si ga tudi s takšnimi primerjavami le stežka predstavljaš.

Avtor te zamisli je zdaj že pokojni kipar poljskega rodu Korczak Ziolkowski. Leta 1947, ko je bil že uveljavljen kipar, ga je neki indijanski poglavar povabil v Črne gore s prošnjo, naj izkleše čimvečji kip Norega konja, češ, naj beli ljudje vidijo, da so tudi rdečkožci imeli velike junake. Korczak se je natanko pred 40 leti lotil dela in od takrat do danes so odstranili skoraj 9 milijonov ton kamenja in skozi goro speljali predor. Medtem je stari kipar umrl in dela na gori so prevzeli njegova žena, pet sinov in pet hčera. Spomenik sam po sebi je lahko tudi predmet, s katerim si njegov projektant zasluži nesmrtno slavo, vendar je že zdaj poleg spomenika muzej severnoameriških Indijancev, ki sodi med največje v deželi. V prihodnosti načrtujejo pod spomenikom tudi sodoben medicinski vzgojno izobraževalni center in indijansko univerzo.

Edini vir dohodkov za izdelavo spomenika je vstopnina, ki znaša šest dolarjev, in denar, ki ga dobijo od prodaje knjig, spominkov in originalnih indijanskih izdelkov. Vendar cena teh ni prav nič skromna, saj tu za enak obesek odšteješ petkrat več kot v prodajalnici najbližjega rezervata na Borovem grebenu.

MIR LJUDEM NA ZEMLJI

Pot v rezervat Borov greben je vodila skozi Badlands, Pusto deželo. Tudi ta je bila še pred nedavnim indijanska, potem pa so belci odkrili, da ta sicer popolnoma nerodovitna zemlja, kjer sta voda in veter ustvarila nenavadne oblike površja, spominja na pokrajino, kakršna je na Luni. Rekli so, da bo tod narodni park, zato

so morali Indijanci oditi. Pravzaprav so jih prepričali z lepimi besedami in s prgiščem dolarjev.

Indijancem zemlja nikoli ni bila predmet prodaje; lahko so prodajali ali zamenjevali konje, loke in puščice ter ženske, toda mati zemlja zanje nikoli ni bila posest.

V rezervatu naletim na skromne barake in ob njih postavljene šotorske kole. Vidim nekaj pisanih odej — in to je vse, kar daje indijanski videz. Edina živa bitja, ki se zmenijo za tujca, so psi. Divje lajajo in se zaganjajo proti nepovabljenemu gostu. Ljudje pa srepo zrejo nekam mimo tebe. Povsod je malodušje.

Naslednji dan divja huda nevihta. Pine Ridge kljub temu ostaja zadaj. Z dežnikom in popotno palico, zgrbljen kot kakšen starček, počasi krevljam proti kraju z imenom Ranjeno koleno. Na križišču dveh stezic stoji tabla. Na vrhu znamenja je z velikimi črkami zapisano: »Massacre of Wounded Knee«. Uspe mi še prebrati, da je tod leta 1890 konjenica pobila več kot 300 neoboroženih Sujev, od tega največ žena in otrok.

Nato se pred znamenjem prikaže zapit možak, ki se predstavi kot Joshua Standing Bear. Zahteva, naj ga slikam, v zameno pa hoče dva dolarja. Dobi zahtevano vsoto, nato še pol dolarja in še četrin in ko denarja ne dobi več, brez besed odide čez hrib, kjer stoji lesena cerkviča.

Pritličen božji hram je ostal takšen, kakršen je bil pred devetindevetdesetimi leti, na dan pokola. Bilo je konec decembra, štiri dni po Božiču. Ko so tiste redke preživele Indijance znosili v cerkev, da ne bi zunaj zmrznili, so ti morda zagledali napis nad oltarjem, kjer je pisalo: »Mir ljudem na zemlji«.

Ali je bil Zahod res osvojen — ali pa je bila ta prostrana svobodna dežela na zahodu takrat le izgubljena?